

УКРАЇНЬСЬКА БІОГРАФІКА: ДОСВІД, СУЧАСНІ ЗДОБУТКИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сьомі Біографічні читання,
присвячені 60-річчю від дня народження
засновника і першого директора Інституту
біографічних досліджень НБУВ доктора історичних
наук, професора Віталія Сергійовича Чишка
(1951–2003)

8 червня 2011 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулися організовані Інститутом біографічних досліджень НБУВ спільно з Українським біографічним товариством Сьомі Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника і першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка, якому у 2011 р. мало виповнитися 60 років.

Читання є традиційним щорічним науковим зібранням дослідників-біографістів, де обговорюються теоретичні та методичні проблеми розвитку біографічних досліджень, біобібліографії; стан і завдання висвітлення у історико-біографічній та культурологічній літературі життєвого та творчого шляху видатних діячів України минулих століть. Як і у попередні роки, у роботі Біографічних читань взяли участь науковці Інституту біографічних досліджень та інших підрозділів НБУВ, академічних інститутів, викладачі вищих навчальних закладів міст України.

У вступному слові директор Інституту біографічних досліджень кандидат історичних наук **Володимир Іванович Попик** зазначив, що сучасний стрімкий зліт біографічних досліджень і публікацій, зростання загального інтересу до біографічного знання стали можливими насамперед завдяки незалежності України, 20-річчя якої відзначається у цьому році. У новій суспільно-політичній, духовній атмосфері стало можливим повернення з небуття забутих імен співвітчизників, переоцінка цінності, в результаті якої вітчизняній історії повернуті її людські виміри. У роки незалежності по справжньому розкрилися або здобули нове дихання особистості неординарні – і

молоді, і зрілого, і старшого віку. Таким був і незабутній для всіх дослідників-біографістів Віталій Сергійович Чишко, 60-річчя від дня народження якого ми відзначаємо. Йому належить значний внесок у розвиток теоретичних і методичних засад сучасної вітчизняної біографіки. В. С. Чишко, попри всі труднощі, вмів згуртувати своєю вірою людей навколо себе і навколо справи.

Доповідь *«Досвід, сучасні здобутки та перспективні завдання української біографістики»* В. І. Попик присвятив аналізу взаємозв'язку традицій, досвіду, сучасних здобутків, завдань і перспектив майбутнього розвитку біографічних досліджень в Україні. Він наголосив на необхідності відходу від заполітизованості біографічних публікацій, яка подекуди спостерігається, завданнях створення засобами біографіки дійсно всеохоплюючого «колективного портрету» нації. Продовження поділу співвітчизників на «своїх» і «ворогів» є абсолютно несумісним з європейською традицією, з завданнями справді глибокого осмислення минулого, консолідації нації, загальнонаціонального порозуміння.

Сучасному біографісту, наголосив В. І. Попик, важливо розкривати особу у всій багатоплановості, різнобічності інтересів і виявів, у внутрішніх суперечностях, часто — у роздвоєності політичного, національного, культурного самовизначення, у еволюції поглядів і переконань, бо лише так можна показати складність руху українців у пошуку самих себе. Важливо пам'ятати, що в українському минулому було чимало неординарних особистостей, які не сприймали українську ідею і саму мову українську. Але всі вони — наші співвітчизники. Старорусини, москвофіли на Західній Україні та подібні до них на Наддніпрянщині — ідейні течії усередині самого українського громадянства. У цьому слід розібратися, пояснити різні бачення України у людей, доводячи на фактичних матеріалах, що прибічники різних політичних і мовно-культурних орієнтацій при всьому тому залишалися українцями за глибинними рисами світогляду, звичками, колом спілкування.

Необхідно більше вивчати та застосовувати європейський і світовий досвід. Причому, не у його поверхових зразках «масової» біографічної продукції, а на рівні здобутків університетської науки та діяльності провідних видавництв. Особливо важливо відслідковувати, що з'являється нового, насамперед, у зв'язку з розвитком електронних ресурсів. Є чимало свідчень

того, що сучасне електронне середовище справляє зворотній вплив і на культуру книжкової біографіки.

Із великим інтересом була зустрінута учасниками Біографічних читань доповідь першого заступника Голови Українського інституту національної пам'яті доктора історичних наук, професора **Володимира Володимировича Кривошеї** «*Біограми української козацької старшини у генеалогічних дослідженнях: досвід і проблеми*». Автор присвятив її проблемам взаємозв'язків біографічних і генеалогічних досліджень у сучасних умовах, можливостям використання генеалогії у загальноісторичних дослідженнях. В. В. Кривошея продемонстрував значення вивчення родовідних зв'язків основних груп козацької еліти для осмислення складних перипетій політичної історії України, козацької доби. Доповідачем було зроблено акцент на проблемі недостатньої кількості на сьогоднішній день біографічних досліджень, присвячених козацькій старшині України XVII–XVIII ст. В. В. Кривошея наголосив, що найбільш слабо представлені у національній історіографії біографії козацької старшини рівня полкового та сотенного, що пов'язане, насамперед, із відсутністю достовірної джерельної бази для подібних досліджень. Краще на сьогодні представлені біограми генеральної старшини України, зокрема гетьманів. Доповідач зазначив, що польська історіографія ще у XIX ст. вичерпала питання стосовно своїх діячів. Це вимагає, на його думку, пошуків оптимального вирішення даної проблеми, насамперед, пошуку репрезентативних джерел.

Доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Таїсія Іванівна Ківшар** у доповіді «*Історіографія української бібліотечної біографіки (XX – поч. XXI ст.)*» зосередила увагу на завданнях розвитку галузевої біографіки та біобібліографії (зокрема, бібліотекознавчої), її інституціоналізації. Доповідачем висвітлено специфіку бібліотекознавчої біографіки як дисципліни, що розвивається на перетині біографіки та галузевого бібліотекознавства, зроблено спробу виявлення її особливостей, тенденцій та напрямів розвитку. Проаналізовано види біографічних текстів про бібліотекознавців і діячів бібліотечної справи, дослідників інших галузей знань, частина життєвого шляху яких була присвячена бібліотечній діяльності. Розглянуто наукові та науково-популярні біографії, біограми. Т. І Ківшар зосередила увагу також на формуванні біоісторіографії у бібліотечній біографістиці, проблемах розширення джерельної бази досліджень.

Кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Світлана Миколаївна Ляшко** у доповіді *«Деякі міркування з приводу історії розвитку вітчизняної біографістики»* зазначила, що в контексті розвитку сучасних історико-біографічних досліджень, зміни філософської та методологічної парадигм біографіки, посилення тенденцій до міждисциплінарності й інтегративності сучасного гуманітарного знання, суттєвого значення набувають проблеми формування адекватного новим вимогам понятійного апарату біографістики. Феномен біографічного жанру полягає у тому, що на нього працюють різні дисципліни: історія, соціологія, психологія, культурна та соціальна антропологія, лінгвістика, семіотика тощо. Він є синтезом специфічних прийомів і методів, понять багатьох наук. У цьому ряду особливе місце займають соціологія та філософія. Тому, з виходом біографістики на міждисциплінарний рівень із особливою гостротою постала проблема адаптації дисциплінарного понятійно-категоріального інструментарію біографістики із суміжними науками. У цьому контексті обґрунтованість понятійного апарату дає змогу більш предметніше визначити діапазон проблемного поля досліджень, пріоритети у відборі відповідних методологічних засобів, прийомів і методів. С. М. Ляшко наголосила важливість виокремлення у понятійному апараті конкретної наукової дисципліни базового поняття, яке б чітко окреслювало її предметну галузь і урахувало її відмінність від предметних галузей інших наук. В Україні в галузі біографічних досліджень використовуються два близьких за семантикою терміни — «біографіка» та «біографістика». В цілому вони віддзеркалюють саме зміст спеціальності історичної науки. Ситуація, що склалася, і наукові пошуки свідчать, що ці поняття знаходяться у стані відповідного розвитку та потребують уточнення їхнього змісту, структури, форми предметної галузі, що описуються ними. Певного уточнення, на думку, С. М. Ляшко потребують також поняття «біографія», «біографічне письмо», «біографічна література», «життєпис», «історія життя», «біографічний жанр», «біографічний наратив», «біограма», «біографічне дослідження», «біографічна інформація», «біоісторіографія» та інші.

Надія Іванівна Любовець — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Інституту біографічних досліджень НБУВ, у доповіді *«Основні тенденції розвитку західно-української мемуаристики у кінці ХІХ ст.* —

першій третині ХХ ст.» зазначила, що у ХІХ ст., в умовах національного відродження, українська мемуаристика вийшла за межі суто літературної праці та стала культурно-історичним явищем. Цей час позначений і розвитком досліджень мемуарного жанру. Розроблялися методологічні засади мемуаристики як наукової дисципліни. Були визначені основні критерії еволюції, історичні етапи, соціальна функція та суспільне значення мемуарів, розроблено систему їх класифікації. Одночасно мемуаристика заявила про себе як в площині публікацій зразків давніх українських мемуарів, так і широким представленням мемуарів сучасників. Першими дослідниками вітчизняної спогадової літератури на західноукраїнських землях були вчені-історики, бібліографи та літературознавці: Іван Калинович, Осип Назарук, Іван Кревецький, Іван Крип'якевич, Іван Огієнко, В'ячеслав Заїкин, Володимир Дорошенко, Андрій Чайковський, Ілько Борщак, Дмитро Дорошенко, Олександр Барвінський. Всі вони були і авторами спогадів. Н. І. Любовець наголосила, що не зважаючи на велику кількість мемуарів, що з'явилися на Західній Україні у зазначений період, писання мемуарів не стало загальною практикою і не вийшло за межі окремих груп (інтелігенції та священників). Авторами мемуарів була найбільш національно-орієнтована та соціально активна частина українського суспільства.

Тему мемуаристики продовжила у своєму повідомленні *«Мемуаристика як джерело дослідження біографій діячів українського національно-демократичного руху II пол. ХІХ ст.»* Ольга Василівна Березовська – молодший науковий співробітник Інституту архівознавства НБУВ. Дослідниця наголосила, що мемуари залишаються одним із найважливіших джерел біографічних відомостей про громадівців, необхідних для висвітлення їх політичної, культурницької, просвітницької діяльності, побутового життя і, врешті решт, у деяких випадках є єдиними згадками про ту чи іншу особистість. О. В. Березовська виокремила основні види мемуарних праць, серед яких спогади-некрологи, анкети, автобіографії, котрі якнайповніше висвітлюють образи багатьох осіб, дозволяють глибше зрозуміти їх думки, настрої, мрії, почуття та сподівання, містять таку інформацію з життя персоналії, яка більше ніде не містилася та могла бути втраченою назавжди.

Завідувач науково-бібліографічним відділом Національної бібліотеки України для дітей **Наталя Олександрівна Гажаман**

у повідомленні *«Біобібліографічні видання провідних бібліотек України для дітей: здобутки, тенденції, перспективи»* розкрила специфіку біобібліографічної діяльності бібліотек для дітей, окреслила типологічні й жанрові особливості посібників, зорієнтованих як на юних читачів різних вікових груп, так і організаторів дитячого читання та осіб, професійно пов'язаних із літературою для дітей та юнацтва, простежила зміни в персонологічній складовій краєзнавчої бібліографії та співставила сучасні біобібліографічні посібники з підготовленими в радянський час. Також доповідач оглянула найцікавіші біобібліографічні видання, підготовлені провідними українськими бібліотеками для дітей упродовж останнього десятиліття, зокрема, знакову для галузі серію біобібліографічних нарисів *«Дитячі письменники України»* (заснована 2009), розділ *«Золота колекція дитячої літератури»* в електронному рекомендаційному покажчику *«Природа і людина»* та ін. Н. О. Гажаман наголосила, що нині достовірна науково виважена біографічна інформація щодо життя та творчості осіб, професійно пов'язаних із літературою для дітей і юнацтва та дитячим читанням, фактично відстежується й акумулюється лише у системі бібліотек для дітей.

Натомість, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Наталія Петрівна Марченко** у виступі *«Новітня художня біографіка для дітей: стан, тенденції, перспективи»* висвітлила історію становлення та типові риси художньої біографіки для дітей в Україні та на основі аналізу сучасних українських дитячих біографічних серій — *«Життя видатних дітей»* («Грані-Т»), *«12+»* («Зелений пес»), *«Апріорі – дітям»* («Апріорі»), *«Українська сила»* («Видавництво Старого Лева»), що супроводжувався змістовною комп'ютерною презентацією — розглянула роль і місце біографіки для дітей у формуванні єдиного поля історичної свідомості українського суспільства. Н. П. Марченко наголосила, що у виданнях цього типу все ще панують соціокультурні стереотипи часів бездержав'я, чому сприяє значна їх комерціалізація та відсутність належної уваги з боку суспільства й держави. Також було відзначено, що активна участь учених-біографістів, зокрема доповідача, в підготовці, рецензуванні та громадському обговоренні біографіки для дітей і спеціалізованих біобібліографічних посібників (зокрема, нарисів *«Дитячі письменники України»*) дає змогу з часом виправити ситуацію.

Олена Валентинівна Бугаєва — кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту біографічних досліджень

НБУВ у повідомленні «*Музично-біографічні довідкові видання України*» зазначила, що вітчизняна довідкова музична біографістика представлена нині порівняно невеликою кількістю видань. Створені в Україні музично-довідкові біографічні видання не укладаються у загально прийнятну періодизацію довідкової біографістики. Її музична галузь характеризується своєю особливою історією, специфікою функціонування у вітчизняному соціокультурному просторі, розуміння яких можливе лише за відмови від механічного (калькового) перенесення процесів державницьких і суспільно-політичних на сферу музичного мистецтва. Водночас, розмаїття імен українських музикантів — композиторів, виконавців, диригентів, педагогів — представлено на сторінках багатьох енциклопедій, біографічних і біобібліографічних словників і покажчиків минулого сторіччя, виданих, як в Україні, так і в СРСР. Проте, окремого загального словника, присвяченого українським музикантам, до сьогодні немає, оскільки протягом сторіч їхні імена замовчувалися, вони самі знаходились у власній країні у творчій резервації, а знання про них суттєво деформувалося. Лише за здобуття Україною незалежності стало можливим аналітично-критичне осмислення фактів життєдіяльності чисельного загалу обдарованих українських митців, широка популяризація біографічного знання у вигляді тематичних довідників, зокрема тих, що були репрезентовані протягом 2003–05 рр. академічною наукою: «Українські диригенти», «Українські музичні педагоги», «Українські музикознавці», «Українські піаністи», «Українські вокалісти». Їхні імена ввійшли до Української музичної енциклопедії у 5 томах, підготовленої вже на початку ХХІ ст. в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України імені М. Т. Рильського.

Головний бібліограф науково-бібліографічного відділу Національної парламентської бібліотеки України **Наталія Володимирівна Казакова** у повідомленні «*Журнал “Кіно” (1925–33) як джерело біографічної інформації про діячів радянської культури*» зазначила, що цей журнал становить важливий інтерес для дослідників-біографістів. Він друкував статті відомих діячів української культури і науки: М. Бажана, І. Белзи, О. Балла, Ю. Яновського, О. Довженка, В. Поліщука, О. Влизька, М. Ірчана, В. Г. Кричевського, Г. Тасіна, М. Семенка, Д. Фальківського. Завдяки зусиллям відомих художників: О. П. Довженка, Ф. С. Красицького, М. І. Івасюка, М. М. Глухова,

К. Г. Болотова, В. В. Дев'ятніна, Ю. П. Кривдіна, Г. М. Пустовійта журнал був багато ілюстрованим виданням.

Проблемам укладання біобібліографічних словників були присвячені виступи **Елли Стьопченко** та **Валентини Кононенко** та **Наталі Абдулаєвої**. **Елла Миколаївна Стьопченко** — кандидат історичних наук, молодший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України у повідомленні «*Укладання біобібліографічного довідника "Дослідники історії та культури німців України (кінець XVIII – початок XXI ст.)"*» ознайомила учасників читань із планами підготовки серії біобібліографічних довідників, яка буде поділена на хронологічні та тематичні підрозділи: Дослідники історії німців: 1) Півдня України, 2) Волині; 3) Галичини та Закарпаття. Об'єктом першого довідника виступає історія вивчення німецькомовного населення Півдня України. В основу укладання біобібліографічного довідника передбачається покласти матеріали спеціального комплексного дослідження історіографії проблеми німецького населення Півдня України, що з'явилося 2010 р. у формі дисертаційної роботи автора.

Валентина Олексіївна Кононенко — завідувач науково-бібліографічного відділу Національної парламентської бібліотеки України та **Наталія Іванівна Абдулаєва** — працівник цього самого відділу ознайомили присутніх із досвідом підготовки та видання біобібліографічного довідника «Українські бібліографи» (Вип.1–2, К., 2008–10).

Науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Юлія Вікторівна Вернік** у науковому повідомленні «*Деякі кількісні характеристики презентованості персоналій в УБА: Літера А*» зазначила, що нею було досліджено представленість персоналій в Українському біографічному архіві за хронологічними, територіальними критеріями та сферами життєдіяльності. Проведений статистичний розподіл і порівняльний аналіз дають змогу апробації результатів у інтернет-просторі для визначення значущості персоналій, дозволяють більш повно дослідити національну та культурно-історичну спадщину та порівняти епохи та місцевості в контексті духовної та прикладної діяльності визначних осіб.

Молодший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Світлана Вікторівна Муріна** у науковому повідомленні «*Біографічні матеріали про діячів України в*

Інтернет-просторі: огляд вітчизняних сайтів» проаналізувала структуру вітчизняних веб-сайтів, що містять біографічні матеріали про діячів України. На її думку, величезна швидкість, із якою з'являється, розповсюджується, трансформується та застаріває інформація в Інтернетсередовищі, обумовлює необхідність моніторингу подібних ресурсів спеціалістами, з метою пошуку потенційно важливої та корисної інформації.

Низка наукових доповідей і повідомлень учасників читань була присвячена висвітленню окремих етапів і напрямів діяльності визначних українських діячів.

У доповіді **Віктора Степанович Прокопчука** — доктора історичних наук, професора, директора наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка *«Бібліотечна і бібліографічна діяльність І. І. Огієнка в Україні та на еміграції»*, було проаналізовано вплив книгознавчих, бібліотекознавчих поглядів професора І. І. Огієнка на діяльність у 1918–20 рр. фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету та створених ним книгозбірень у еміграції. В. С. Прокопчук наголосив, що досвід, здобутий І. І. Огієнком у процесі створення університетської бібліотеки в Кам'янці-Подільському знайшов своє позитивне відображення на формуванні українських бібліотек у Тарнові, єпархіальних книгозбірень у Холмі (Польща) та Вінніпезі (Канада). Залучення нових архівних документів дало змогу авторові ввести до наукового обігу відомості про створення в Тарнові *«Бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету на еміграції»*, вперше опублікувати Положення про бібліотеку та Правила користування нею. Зафіксовані у низці наукових праць, нормативних актів (положеннях, статутах, правилах) бібліотекознавчі ідеї професора Івана Огієнка (митрополита Іларіона) засвідчують, що він завжди вважав бібліотеку важливим науково-пізнавальним, культурно-освітнім закладом.

Творчій спадщині І. І. Огієнка було присвячене також наукове повідомлення **Тетяни Володимирівни Бишової** — молодшого наукового співробітника Інституту біографічних досліджень НБУВ *«Біографії українських діячів історії та культури у працях Івана Огієнка»*. Доповідач зазначила, що І. Огієнка можна вважати одним із основоположників української біографістики, оскільки в його працях було запроваджено ті методичні засади, якими й нині послуговується біографічна нау-

ка. Зокрема, у праці вченого «Історія українського друкарства» неабияку увагу приділено основним етапам життєвого шляху діячів книговидавничої справи, опис яких є невід'ємною частиною історико-культурного контексту певної доби. Біографії друкарів у І. Огієнка (автор виділяє життєписи в окремі розділи) розкривають суто особистісні, людські вияви, а також побут, родинні відносини та професійну діяльність, засвідчуючи той факт, що особистісна та суспільна сфери життя людини розвиваються паралельно, впливаючи одна на одну, є невіддільними, взаємопов'язаними.

Кандидат історичних наук, заступник директора Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства **Микола Володимирович Горбатюк** у доповіді «*Одеський період життя і діяльності Андрія Ніковського: документи до біографії*» висвітлив роль діяча у справі культурно-просвітницького розвою на півдні України на початку ХХ ст., детально розглянув питання, пов'язані з навчанням А. Ніковського у 5-й одеській гімназії та на історико-філологічному факультеті Новоросійського університету, а також із роботою у одеських жіночих гімназіях — Е. Вісковатової і О. Белен-де-Баллю. Значну увагу доповідач приділив співпраці А. Ніковського із товариством «Просвіта» в Одесі та єдиною на той час щоденною україномовною газетою «Рада».

Кандидат філологічних наук, науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Леся Григорівна Рева** у повідомленні «*Український літературознавець, бібліограф Павло Попов: нова сторінка біографії*» зосередила увагу на матеріалах ученого з питань усної народної творчості, давньої української літератури, творчості Григорія Сковороди, Тараса Шевченка.

Маргарита Олександрівна Кривенко — кандидат історичних наук, науковий співробітник Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника, виступила з повідомленням «*Українські приватні бібліотеки Галичини міжвоєнного періоду крізь призму біографії їхніх власників*», у якому розглянула біографію власника книгозбірні як важливий інструмент для наукової реконструкції її історії та складу. Дослідниця простежила впливи рівня освіти, особистих контактів, місця у суспільній ієрархії на шляхи формування (комплектування) зібрання; кола зацікавлень, суспільно-політичної та професійної діяльності на особливості складу та змісту іменної бібліотеки;

обставин і життєвих періодів на місцезнаходження книгозбірні та її долю: зміну власників, переміщення, втрати фонду тощо. Доповідач наголосила, що ці та інші чинники яскраво характеризують українську бібліотечну мережу Галичини зазначеного періоду, лівова частка якої припадає на приватні колекції українських діячів (М. Грушевського, А. Шептицького, Й. Сліпого, М. Залізняка, М. Чубатого та багатьох більш чи менш знаних постатей).

На жаль, через об'єктивні причини чимало науковців не змогли прибути у цьому році до Києва для участі у роботі Біографічних читань. До Програми були включені доповіді науковців із Білорусі (**В. М. Лебедзевої**, старшого викладача Гомельського державного університету імені Франциска Скорини та **А. Л. Кіштымаў**, кандидата історичних наук, викладача Інституту підприємництва і парламентаризму у Мінську — *«Біографія М. В. Довнар-Запольського як наукова проблема і приклад міжнародного співробітництва дослідників»*); зі Львова (**О. І. Гриб**, кандидата історичних наук, доцента кафедри гуманітарних та суспільних дисциплін Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола — *«Співпраця Олександра Барвінського та Михайла Драгоманова»*); Одеси (**С. В. Кучеренко** — старшого викладача кафедри українознавства Одеської державної академії будівництва та архітектури *«Українознавчі виміри наукової і творчої спадщини Юрія Липи»*); Запоріжжя (**С. Г. Іваницької**, кандидата історичних наук, доцента кафедри українознавства Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій — *«Історико-біографічна проблематика в спадщині Петра Стебницького»*); групи викладачів і науковців Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, де сформувався знаний в Україні колектив дослідників-біографістів, науковий пошук якого зосереджений на постатях діячів українського національного руху: **Ю. Р. Древницького**, кандидата історичних наук, асистента кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії — *«Володимир Старосольський — соціал-демократичний діяч другої половини 1920-х - 1930-х рр.»*; **А. Б. Кліша**, кандидата історичних наук, асистента кафедри стародавньої та середньовічної історії — *«Біографічні аспекти наукової діяльності К. Студинського»*; **О. В. Ятищук**, кандидата історичних наук, доцента цієї ж кафедри — *«Нобелівський лауреат з Тернопільщини Шамунь Йосеф Агنون»*; **Л. В. Костюк**, канди-

дата історичних наук, доцента кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії — *«О. Кандиба-Ольжич: основні аспекти громадсько-політичної та наукової діяльності»*; Т. В. Лахманюк, кандидата історичних наук, асистента цієї ж кафедри — *«Громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського»*; Н. Лубкович, аспірантки — *«Діяльність Євгена Храпливого в НТШ (30–40-і рр. ХХ ст.)»*; А. З. Цаля, головного спеціаліста відділу інформації та використання документів Державного архіву Тернопільської області — *«Політична діяльність В'ячеслава Будзиновського (кін. ХІХ — поч. ХХ ст.)»*; Дрогобича (О. Блашків, кандидата філологічних наук, доцента Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка — *«Дмитро Чижевський і європейська славістика (на основі архівних матеріалів 1930–60-х рр.)»*).

Організатори Біографічних читань, із розумінням ставлячись до труднощів, які перешкоджають участі у них багатьох науковців, сподіваються на продовження плідної співпраці з усіма ентузіастами біографічних досліджень і готові опублікувати наукові статті, підготовлені на основі заявлених у програмі Сьомих Біографічних читань доповідей і повідомлень у черговому випуску продовжуваного збірника наукових праць «Українська біографістика».

Надія Іванівна ЛЮБОВЕЦЬ,
Володимир Іванович ПОПИК